

Prezenta lucrare conține _____ pagini

**EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU
ABSOLVENȚII CLASEI a VIII-a**

Anul școlar 2022 – 2023

Limba și literatura romani maternă

Numele:.....

Inițiala prenumelui tatălui:

Prenumele:.....

Școala de proveniență:

Centrul de examen:

Localitatea:

Județul:

Nume și prenume asistent	Semnătura

A	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

B	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

C	COMISIA DE EVALUARE	NOTA (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	NOTA FINALĂ			

- **Toate subiectele sunt obligatorii.**
- **Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de două ore.**

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Del pes o tæksto:

E rroma e Rumuniaθar

Jekh amal manglăs te zanel sar si ël rroma Rumuniaθar, so von keren butĩ. Me phendem lesqe so amenθe, and-i Rumùnia, si but rroma, save traisaren vi gavesθe vi forosθe. Gavenθe, le rroma barären grasten, guruvnăn, bakrăn, balen vaj keren butĩ k-o kĩmpo. Si rroma save keren lole kărămide. Von si kărämidară. But rroma keren phuvăqe piră. Kadala si e pirără. Sa kadă, gavenθe, si le kovăca – save keren sastrutne bută, sar misalăqe, le grastenqe pètala – le kíkavără – save keren kíkavă –, le rupunără – save keren ruputne angrustă –, le ríchinară – save khelaven e ríchinen.

Paś-o pani Dùnăre si but fòrură, sar si: o Kalafăto, i Koràbia, o Tùrnu-Măgurèle, i Oltènica, o Kălărăšo, kaj ziven e rroma xoraxane. Von si xanotără vi aven foronθar gavenθe te xanoven arcíçeça e gaženqe kíkavă.

Cira rroma ziven and-ël càxre. And-ël diza aven le rroma save si bikinitòră. Kothe aven vi le romnă te bikinen luludă. Le murśa kinen luludă kaθar e romnă thaj den len e zuvlănqe.

But rroma si baśavne. Von baśaven, kana e gaže thaj e rroma keren abăv. Maśkar rromenθe si but sunde gilavne thaj baśavne. Kadala gilaben vi baśaven k-o ràdio thaj k-o televizòro. Maśkar lenθe sas o Fănikă Lùka, o Marcèl Budălă, o Dòna Dumitru Siminikă, o Fărămică Lămbriu, o Ion Onoriu, i Romika Puçănu, save si mule, vaj i Gàbi Lùnka thaj but aver save gilaben vaj baśaven śukar.

Palal i Rivolùcia andar o berś 1989, Rumuniaθe, inkliste 9 rromane riviste, sar sasas: „Neo Drom”, „Şatra liberă” (O vesto tãboro rromano) „Divàno Rromano”, „Angle”, „O glăso ël rromenqo”, „Aven amença”, „O cíkat e rromenqo”, „Nicovala” („I kovànca”) vi Asul de treflă.

But zene, save si rroma, zanen lil, aşti te drabaren thaj te xramosaren lila thaj si laçe intelektuàlură aj politikane manuśa. And-i rromani chíb e Rumuniaθar si śtar importànto rromane dialèktură: e kíkavarënqo dialèkto, o xoraxano dialèkto, ríchinarënqo dialektu thaj o karpatiko dialèkto.

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subjèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artikulo, o sènso andar i avutni fràza vaś o alav „so”:
„Me phendem lesqe **so** amenθe, and-i Rumùnia, si but rroma...”

2 pùnturà

so pron., conj., 1. pron., adj. pron. relativ **ce** 2. conj. **că**

2. Jekh amal manglās te zanel ...

- a. sar si òl rroma Rumuniaθar.
- b. sar si òl rroma Franciaθar.
- c. sode roma si and-i Rumùnia.
- d. sode rroma si and-i Frància.

2 pùnturà

O lacho amboldipen si ka-i grafèma .

3. O Fànikà Lùka, o Marçèl Budàlă, o Dòna Dumìtru Siminikă, o Fărămică Làmbru si ...

- a. kărămidără
- b. baśavne
- c. rupunără
- d. bikinitòră

2 pùnturà

O lacho amboldipen si ka-i grafèma .

4. Xramosar p-o telutno than savo si o tìtulo e tekstosqo. Cácar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto.

4 pùnturà

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si ćaćes vaj na, dikhindoj e informàcie andar o dino təksto.

6 pùnktură

O enùnco	Si ćaćes	Na si ćaces
a. Gavenθe, le rroma barären grasten, guruvnăn, bakrăn, balen vaj keren butĩ k-o kımpo.		
b. Le kovàća keren kaštutne bută.		
c. Paś-o pani Dùnäre si o fòros Kalafàto.		
d. E xanotără vi aven foronθar gavenθe te xanoven arćiceça e gaženqe khera.		
e. Palal i Rivolùcia andar o berś 1989, Rumuniaθe, inklistăs i rromani riviste „Neo Drom”.		
f. And-i rromani ćhib e Rumuniaθar si śtar importànto rromane dialèktură.		

6. Vakăr, and-e 50–80 alava, **palal sar si e rroma andar tiri komuniteta?**

6 pùnktură

7. O David thaj i Romina vakären palal o pućhipen: „Si importànto e dialèktură e rromane ćhibăqe vaj i khethani rromani ćhib?”

O David: *Me phenav so si importànto vi amaro dialèkto vi i rromani khethani ćhib.*

I Romina: *Me phenav so si importànto nùmaj amaro dialèkto.*

Xramosar jekh təksto and-e 60 – 100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patăs palal o phenipen le duje ženenqo (o David thaj i Romina).

8 pùnktură

2. O alav telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncu: „But kamav te naisarav tuqe ...” si
- substantivo/ navni.
 - pronombro/ sarnavni.
 - vërbo/ kernavni.
 - adžektivo/ pašnavni.

2 pùntură

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

3. O vërbo telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncu: But ažukăray te dikhas amen.” si ka-o vaxt
- akanutno
 - avutno
 - nakhlo vaxt
 - imperfèkto

2 pùntură

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

4. I Anka xramosarel palpale jekh mesàžo pesqe amalinăqe. Xramosar, maj tele, and-e ćuće thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantèze.

4 pùntură

Kuć mirri amalin Rodika Bătrîna,

Som but lošali sosqe o edukacionàlo projèkto _____ (**aresel, o nakhlo vaxt**) tuθe.

Va, vi mirre ćhave _____ (**avel, o avutno vaxt**) but lošale kana tume avena k-i amari

škòla But ažukăras te prinžaras _____ (**ame, ka-o kèzo akuzativo**) maj mišto. Vi ame

kamas te dikhas sar vakăren _____ (**tume, ka-o nominativo kèzo**) i rromani ćhib

khère thaj te vakăras vi and-i rromani khethani ćhib.

Ažukăras tumen bare kamipnaça!

Tiri amalin,

I Anka Beki

5. Ker jekh propozìcia and-i savi o alav „ćhib” te avel ka-o kèzo nominativo.

4 pùntură

6. Ker jekh frâza andar duj propozície and-i savi e predikătură te aven e vèrbură „kamas” thaj „zas”.
4 pùnttură

7. O telutno tèksto si lino palal o internèto. Anda lesθe si vortografiaqe thaj puntuaciaqe doša. Lačhar o tèksto, xramosarindoj les lačhes pa-o telutno than.
4 pùnttură

I romano khethani čhib si sakadă importànto sar si vi e dialèktură. Khere ame vakăren and-o amari dialèkto, haj k-i škòla ame siklòvas te vakăras vi te xramosarel and-i khethani romani čhib.

8. Ker jekh tèksto, andar 40–70 alava, and-o savo te sikaves „sosθar si importànto te vakăras vi te xramosaras i romani khethani čhib?”
8 pùnttură

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Del pes o təksto:

Mirri šukar familia

palal o Jonel Kordovan

Kana avri si šil thaj o brišind del,
Savorri *munri* familia andre bešel.
Ame, e čhave, k-o tatipen ačas,
Amare manušenča o vaxt šukar nakhas.

K-o televizòro *cira* vaxt dikhas,
E *dokumentàrură* ame but kamas.
Plaçal amen p-o internèto te rodas
Khelimata vi rromani mùzika te ašunas.

O pàpus *sboril* amenče paramiča
Thaj del amen but lače svàtură.
Te avas *butărne*, pakivale vi kanutne
Thaj k-i škòla e maj lače siklòvne.

Mirre familiaqo barvalipen
Si kaj o *Devel* dinăs amen lošalipen
Khethanes šukar bută te keras,
Jekh baxtali familia te avas.

Drabar i poezia thaj arakh o amboldipen ka-e pučhimata:

- Palal so vakărel pes and-i poezia?
- Sar nakhen o vaxt e zene andar i dini familia?
- So svătură del o pàpus e čhaven?
- Savi rig andar i poezia čajlöl tut maj but?

Ker jekh xramosaripen, andar 150 alava, palal i tème „Sar trebal te zan e bută and-jekh familia?”, dikhindoj i poezia dini maj opre thaj e amboldimata ka-e oprutne pučhimata.

Kana keres tiro xramosaripen:

– vakăresa palal sar nakhen o vaxt e zene andar jekh familia;	4 pùntură
– sikavesa sar den pen pakiv e zene andar jekh familia;	6 pùntură
– xramosaresa so buti kerel sarkon zeno;	6 pùntură
– xramosaresa aver informácie save si lekh phandlipen tire familiača.	4 pùntură

Nòta!

O pùntură vaś o xramosaripen avena dine vaś:

- **o ander/ o koncinùto le xramosaripnasqo – 20 pùntură;**
- **sar si organizisarde thaj prezentisarde e godă – 4 pùntură** (o organizisaripen e godănqo – 2 pùntură; sar si prezentisarde e godă – 2 pùntură);
- **e xramosaripnasqi redaktàcia – 6 pùntură** (vaś e vortografiaqe règule – 3 pùntură; vaś e puntuaciaqe règule – 2 pùntură; vaś o šukar xramosaripen – 1 pùntko).

